



Dnr: 72/2022

2022-10-26

YTTRANDE 2022-10-26
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
U2022/02430

Remissvar avseende Tryggare i vårddyrket – en översyn av vissa frågor inom utbildning till sjuksköterska och barnmorska (SOU 2022:35)

Sammanfattning

Röda Korsets Högskola (RKH) har blivit inbjuden att inkomma med remissvar till Utbildningsdepartementet om betänkande Tryggare i vårddyrket – en översyn av vissa frågor inom utbildning till sjuksköterska och barnmorska (SOU 2022:35). RKH är en enskild utbildningsanordnare med Stiftelsen Rödakorshemmet som huvudman och stiftelsen styrs av Svenska Röda Korset. Utredarens uppdrag har varit att se över kraven för sjuksköterskeexamen och barnmorskeexamen. I utredningens uppdrag har ingått att föreslå en reglering som uppfyller och anger det s.k. yrkeskvalifikationsdirektivets (2005/36/EG) minimikrav på utbildningarnas omfattning i antal timmar för sjuksköterskor respektive barnmorskor och i samband därmed se över utbildningarnas omfattning i antal högskolepoäng. I uppdraget angavs också att utredningen skulle undersöka och redovisa förutsättningar för hälso- och sjukvårdshuvudmännen att medverka i utbildningarna i en sådan omfattning av EU-direktivets krav på klinisk undervisning uppfylls. Utredningen har även haft att ta ställning till om målen i examensbeskrivningarna för sjuksköterskeexamen respektive barnmorskeexamen behöver ändras och, om så är fallet, föreslå nya eller ändrade examensmål. Då RKH bedriver sjuksköterskeutbildning men inte barnmorskeutbildning, har RKH valt att inte besvara betänkandet i sin helhet, utan endast delar som avser sjuksköterskeexamen samt delar relevanta för RKH som enskild utbildningsanordnare och i förhållande till lärosätets storlek och förutsättningar.



Röda Korsets Högskolas ställningstagande

Verksamhetsförlagd utbildning - VFU

Tillgången på VFU-platser för sjuksköterskestudenter är en utmaning för samtliga lärosäten i landet och en troligen den faktor som har störst påverkan på det antal studenter varje lärosäten kan anta och utbilda. I Stockholm finns ytterligare en utmaning då fyra utbildningsanordnare bedriver sjuksköterskeutbildning. I utredningen betonas vikten av samverkan mellan lärosäten, regioner och kommuner för att hälso- och sjukvårdshuvudmännen ska kunna öka sin medverkan i VFU. Bland annat föreslås att lärosätena ska utveckla nya flexibla handledningsmodeller och vikten av att lärosätena inte ställer högre krav på utbildningsnivå hos handledarna än nödvändigt.

Högskolan ser positivt på förslaget att utveckla flexibla handledningsmodeller som kan möjliggöra ett utökat antal VFU-platser. Det finns redan idag ett flertal handledningsmodeller som används av lärosäten i den verksamhetsförlagda utbildningen exempelvis pedagogiska modellen Peer Learning. Högskolan ser däremot allvarligt på förslaget att lärosätet ska anpassa kompetenskraven på handledarna till den kompetens som finns i verksamheten. Att sänka kraven på handledarnas kompetens, riskerar att underminera och påverka utbildningens kvalitet negativt. Att arbeta som sjuksköterska innebär inte enbart att ett antal uppgifter ska utföras, utan till grund för detta krävs att sjuksköterskan har teoretiska kunskap, reflektions- och värderingsförmåga för att kunna utföra omvårdnad på ett etiskt, evidensbaserat och patientsäkert sätt.

Nationell kliniskt slutexamination

Utredningen föreslår att sjuksköterskeutbildningen ska avslutas med en nationellt kliniskt slutexamination (NKSE) för att stärka yrkeskompetensen hos blivande sjuksköterskor vilket högskolan ställer sig positiv till. För att kunna genomföra NKSE behöver verksamheten där studenten ska genomföra examinationen motsvara sjuksköterskans kompetensområde. Utöver det behöver patienterna befinna sig i verksamheten i minst tre timmar, den tid studenten vårdar patienten under examinationen. Det kan innebära att vissa lärosäten behöver revidera sin utbildningsplan om de verksamheter studenterna befinner sig i under termin sex idag, inte uppfyller de krav som ställs för att kunna genomföra NKSE.

Det finns också en risk att de verksamheter där studenterna genomför VFU under termin sex inte har möjlighet att medverka i bedömningen. Förutsättningen är att den bedömningsansvariga sjuksköterskan dels ska kunna avvaras från verksamheten för att observera studenten i tre timmar, dels ska sjuksköterskan ha varit yrkesverksam i minst två år och vara väl insatt i vården där studenten genomför sitt praktiska prov. Med nuvarande brist på yrkesverksamma sjuksköterskor och med ett stort antal avdelningar som till en stor del bemannas av hyrsjuksköterskor, vilket är fallet i Stockholm, kan det bli svårt att i praktiken genomföra NKSE.



Idag är endast ett av fyra lärosäten i Stockholm anslutna till NKSE. RKH har tidigare varit ansluten till NKSE men då Region Stockholm avböjde vidare medverkan då det inte fanns tillräckliga resurser i verksamheterna, avslutades NKSE. Om NKSE blir obligatoriskt för samtliga lärosäten innebär det att ytterligare ca 350 studenter ska examineras per termin i Stockholm.

Anpassning till yrkesdirektivet

För att tydliggöra yrkeskvalifikationsdirektivet föreslås att en ny bilaga införs i högskoleförordningen där omfattningen av bland annat utbildning till sjuksköterska ska anges i antal timmar. Vidare föreslås att samma begrepp ska användas i författningsförslaget som i yrkeskvalifikationsdirektivet, dvs att en timmes utbildning ska avse en tidsperiod om 45 minuter, vilket högskolan ser positivt på. Det innebär att kravet på utbildningen till sjuksköterska ska motsvara 3450 timmar för att uppfylla yrkeskvalifikationsdirektivets minimikrav.

I yrkeskvalifikationsdirektivet används begreppet teoretisk och klinisk för att beskriva den typ av utbildning som ingår kravet på timmar för utbildning till sjuksköterska. Utredningen förslår därför att dessa begrepp ska användas i den nya bilagan för att beskriva minimikravet om minst 30 % teoretisk utbildning och minst 50 % klinisk utbildning som fastställs i yrkeskvalifikationsdirektivet. I direktivet gällande utbildningen till läkare och tandläkare används i stället begreppen teoretisk och praktisk utbildning. Förslagsvis bör samma begrepp ska gälla för utbildningen till sjuksköterska då begreppet praktisk kan inrymma mer än klinisk, exempelvis utbildning på kliniska träningscentrum och simulering.

Enligt artikel 31.5 i yrkeskvalifikationsdirektivet ska den som studerar till sjuksköterska ha direkt patientkontakt i den kliniska undervisningen. Det betyder att den kliniska undervisningstiden enligt direktivet inte kan ersättas av simulering på kliniska träningscentrum. Utredningen konstaterar dock att utbildning på träningscentrum och simulering fyller samma syfte som klinisk utbildning och anser det rimligt att simulering kan räknas som klinisk utbildning och att detta bör framgå av yrkeskvalifikationsdirektivet framöver. I den rapport som beskriver sjuksköterskeutbildningens innehåll i EU- och EES-länderna samt Storbritannien, framkommer att simulering är en effektiv lärprocess. En slutsats i rapporten är att simulering används som förberedelse för klinisk utbildning och är ytterst en fråga om patientsäkerhet. Utredningen anser att det vore rimligt att simulering skulle kunna räknas som klinisk utbildning och att detta bör framgå av yrkeskvalifikationsdirektivet, vilket högskolan håller med om.

Nationella examensmål

I betänkandet Tryggare i vårddyrket, föreslås både nya och reviderade nationella examensmål vilket RKH välkomnar. Utredningen har stämt av de nya föreslagna och reviderade examensmålen så att de ska vara förenliga med sjuksköterskornas sex kärnkompetenser. Samtidigt har det föreslagits i utredningen att UKÄ ska få i uppdrag att se över terminologin i examensbeskrivningarna för samtliga hälso- och



Dnr: 72/2022

2022-10-26

sjukvårdsutbildningar så att en gemensam terminologi används. Sjuksköterskans sex kärnkompetenser som avses i utredningen är inte enbart sjuksköterskans kärnkompetenser utan kärnkompetenser för flertalet professioner verksamma inom sjukvården. Att revidera de nationella examensmålen för sjuksköterskor för att därefter se över och föreslå en gemensam terminologi anser vi är fel väg att gå. I stället bör terminologin först ses över för att först därefter revidera examensmålen för samtliga vårdutbildningar eftersom det annars finns en risk att examensmålen för sjuksköterskeexamen behöver revideras igen inom en snar framtid.

Utöver förslagen gällande nya och reviderade examensmål, ligger även i förslaget att dessa ska börja gälla från och med de utbildningar som påbörjas efter utgången av juni 2023. Det skulle innebära ett stort arbete för samtliga lärosäten som bedriver sjuksköterskeutbildning. Utbildningsplaner och kursplaner behöver revideras och fastställas före 15 mars 2023 då antagningen öppnar för de utbildningar som startar höstterminen 2023, vilket är allt för kort tid. Det framgår inte varför de föreslagna nya och reviderade examensmålen ska träda i kraft två år tidigare än förslaget gällande specificering av antal timmar. Det hade varit att föredra att båda delarna i utredningen börjar gälla samtidigt för att inte lägga allt för stor börda på lärosätena med fler revideringar av utbildningsplaner och kursplaner än nödvändigt.

I detta ärende har rektor varit beslutande och professor Maria Jirwe har varit föredragande.

Huddinge den 26 oktober 2022

Susanne Georgsson
Rektor
Röda Korsets Högskola